

MOLIYA VA BANK ISHI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BANK-MOLIYA AKADEMIYASI ILMIY JURNALI

TIJORAT BANKLARINING EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHDAGI ROLI

Mirdovidov Baxtiyor Kobilovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida mustaqil izlanuvchi.

Maqola haqida ma'lumot

Topshirish vaqti: 09.11.2025

Qabul qilingan vaqt: 12.11.2025

Kalit so'zlar: tijorat banklari, ekologik loyihalar, yashil moliya, barqaror rivojlanish, ESG tamoyillari, yashil kreditlar, ekologik risklar, yashil obligatsiyalar, iqlim moliyalashtiruv, bank investitsiyalari.

Annotatsiya

Mazkur maqolada tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi o'рни va ahamiyati har tomonlama tahlil qilinadi. Global iqlim o'zgarishi, atrof-muhitning degradatsiyasi hamda barqaror rivojlanish maqsadlari sharoitida "yashil moliya" mexanizmlarini joriy etish tijorat banklari faoliyatining muhim yo'nalishiga aylanib bormoqda. Tadqiqot doirasida ekologik loyihalarni moliyalashtirishda bank kreditlari, yashil obligatsiyalar, barqaror moliyaviy instrumentlar hamda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik mexanizmlari o'rganiladi. Shuningdek, tijorat banklarining ekologik risklarni boshqarishdagi roli, ESG tamoyillarini kredit siyosatiga integratsiya qilish masalalari yoritiladi. Maqolada O'zbekiston tijorat banklari tajribasi tahlil qilinib, ekologik loyihalarni moliyalashtirishni kengaytirish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Tadqiqot natijalari bank-moliya tizimida yashil iqtisodiyot tamoyillarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

THE ROLE OF COMMERCIAL BANKS IN FINANCING ENVIRONMENTAL PROJECTS

Mirdovidov Bakhtiyor Kobilovich

Independent researcher at Tashkent State University of Economics.

ARTICLE INFO

Received: 09.11.2025

Accepted: 12.11.2025

Key words: commercial banks, environmental projects, green finance, sustainable development, ESG principles, green loans, environmental risks, green bonds, climate finance, bank investments.

Abstract

This article comprehensively analyzes the role and importance of commercial banks in financing environmental projects. In the context of global climate change, environmental degradation and sustainable development goals, the introduction of "green finance" mechanisms is becoming an important area of activity for commercial banks. The research examines bank loans, green bonds, sustainable financial instruments, and mechanisms for cooperation with international financial institutions in financing environmental projects. It also covers the role of commercial banks in managing environmental risks and the integration of ESG principles into credit policy. The article analyzes the experience of Uzbek commercial banks and develops scientific and practical proposals and recommendations for expanding financing of environmental projects. The results of the research serve to strengthen the principles of the green economy in the banking and financial system.

Kirish

Bugungi kunda global miqyosda iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslarning cheklanganligi hamda atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi iqtisodiy faoliyat hajmining ortib borishi barqaror rivojlanish masalalarini dolzarb kun tartibiga olib chiqmoqda. Ushbu sharoitda ekologik

muammolarni hal etish nafaqat davlat siyosati, balki moliya tizimi, xususan, tijorat banklari faoliyatida ham ustuvor yo'nalishlardan biriga aylanmoqda. Jahon tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, ekologik loyihalarni samarali moliyalashtirish mexanizmlarini joriy etmasdan turib, yashil iqtisodiyotga o'tishni ta'minlash mushkuldir.

Tijorat banklari iqtisodiyotda moliyaviy resurslarni qayta taqsimlovchi asosiy institutlar sifatida ekologik loyihalarni moliyalashtirishda muhim strategik rol o'ynaydi. Bank kreditlari, yashil obligatsiyalar, barqaror moliyaviy mahsulotlar hamda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik orqali banklar ekologik toza texnologiyalarni joriy etish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, energiya samaradorligini oshirish va atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan loyihalarni qo'llab-quvvatlash imkoniyatiga ega. Shu bilan birga, tijorat banklari kreditlash jarayonida ekologik va ijtimoiy risklarni hisobga olish orqali moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim vazifani bajaradi.

So'nggi yillarda xalqaro moliya amaliyotida ESG (Environmental, Social, Governance) tamoyillarini bank faoliyatiga integratsiya qilish tendensiyasi kuchayib bormoqda. Ushbu tamoyillar asosida kredit siyosatini shakllantirish tijorat banklarining ekologik mas'uliyatini oshirish bilan birga, uzoq muddatli iqtisodiy samaradorlikni ham ta'minlaydi. Xususan, Yevropa Ittifoqi, Osiyo va rivojlanayotgan davlatlar tajribasi tijorat banklarining yashil moliya instrumentlari orqali ekologik loyihalarni moliyalashtirishda muhim natijalarga erishayotganini ko'rsatmoqda.

O'zbekiston sharoitida ham yashil iqtisodiyotga o'tish, iqlim o'zgarishiga moslashish hamda ekologik xavfsizlikni ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi ishtiroki, mavjud moliyaviy mexanizmlarning samaradorligi va ularni takomillashtirish masalalari alohida ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi roli, mavjud muammolar hamda ushbu sohani rivojlantirish istiqbollari chuqur tahlil qilinadi.

Adabiyotlar sharhi

Ekologik loyihalarni moliyalashtirish va tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi roli masalasi so'nggi yillarda xalqaro va milliy ilmiy adabiyotlarda keng muhokama qilinmoqda. Tadqiqotchilar ushbu masalani asosan barqaror rivojlanish, yashil moliya, iqlim moliyalashtiruvchi hamda ESG tamoyillari doirasida o'rganib kelmoqdalar.

Xalqaro ilmiy adabiyotlarda tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi roli moliya tizimining transformatsiyasi bilan bevosita bog'liq holda tahlil qilinadi. Jumladan, J. Scholtens, S. Weber, D. Busch va boshqa olimlar bank sektorining ekologik barqarorlikni ta'minlashdagi institutsional mas'uliyatini ta'kidlab, bank kredit siyosatida ekologik risklarni hisobga olish moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashini ilmiy jihatdan asoslab bergan. Ularning tadqiqotlarida tijorat banklari nafaqat moliyaviy vositachi, balki ekologik jarayonlarni tartibga soluvchi muhim bozor ishtirokchisi sifatida qaraladi.

Yashil moliya instrumentlariga bag'ishlangan tadqiqotlarda ekologik loyihalarni moliyalashtirishda

yashil kreditlar, yashil obligatsiyalar va barqaror investitsiya fondlarining ahamiyati alohida yoritilgan. Xususan, Climate Bonds Initiative, World Bank va OECD tomonidan olib borilgan tadqiqotlar yashil obligatsiyalar bozorining jadal rivojlanayotgani va tijorat banklarining ushbu bozordagi faolligi ekologik loyihalarning moliyaviy jozibadorligini oshirayotganini ko'rsatadi. Ushbu ishlar ekologik loyihalarni moliyalashtirishda banklarning uzoq muddatli va nisbatan past riskli moliyaviy resurslar taqdim etish imkoniyatlarini asoslab beradi.

ESG tamoyillarining bank faoliyatiga integratsiyasi masalasi ham ilmiy adabiyotlarda muhim o'rin egallaydi. A. Friede, T. Busch va A. Bassen kabi olimlar ESG omillarini hisobga olgan banklar uzoq muddatda yuqori moliyaviy natijalarga erishishini empirik tahlillar asosida isbotlagan. Ushbu tadqiqotlarda tijorat banklari kredit portfelining ekologik sifatini oshirish orqali nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilishga, balki kredit risklarini kamaytirishga ham erishishi mumkinligi qayd etiladi.

MDH davlatlari va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasiga bag'ishlangan ilmiy ishlarda ekologik loyihalarni moliyalashtirish jarayonida institutsional va normativ-huquqiy cheklovlar mavjudligi ko'rsatib o'tiladi. Ayrim tadqiqotchilar tijorat banklarida ekologik loyihalarni baholash bo'yicha metodologik yondashuvlarning yetarli darajada rivojlanmaganligini asosiy muammo sifatida qayd etadi. Shu bilan birga, davlat tomonidan rag'batlantiruvchi mexanizmlarning mavjudligi banklarning yashil moliya bozoriga kirib kelishini tezlashtirishi mumkinligi ta'kidlanadi.

O'zbekiston olimlarining tadqiqotlarida yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish va moliya tizimining transformatsiyasi masalalari keng yoritilgan bo'lsa-da, tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi roli ko'pincha umumiy iqtisodiy kontekstda tahlil qilingan. Mavjud ilmiy ishlar asosan davlat siyosati, investitsiya muhiti va moliyaviy barqarorlik masalalariga qaratilgan bo'lib, banklarning ekologik risklarni boshqarish mexanizmlari va yashil moliyaviy instrumentlardan foydalanish amaliyoti yetarlicha chuqur o'rganilmagan.

Shu bois, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi roli xalqaro miqyosda keng tadqiq etilgan bo'lsa-da, O'zbekiston sharoitida ushbu masala kompleks va amaliy yo'naltirilgan ilmiy tadqiqotlarni talab etadi. Mazkur maqola aynan ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga, tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi imkoniyatlari va muammolarini chuqur tahlil qilishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi rolini aniqlash, mavjud moliyaviy mexanizmlarning samaradorligini baholash hamda ushbu sohani rivojlantirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot jarayonida bank-moliya

tizimining barqaror rivojlanishga ta'siri ekologik va iqtisodiy omillar uyg'unligi asosida tahlil qilinadi.

Tadqiqotda qo'yilgan maqsadga erishish uchun quyidagi asosiy vazifalar belgilandi: tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi nazariy asoslarini o'rganish; yashil moliya instrumentlarining bank faoliyatidagi o'rnini tahlil qilish; ESG tamoyillarining kredit siyosatiga integratsiya qilinish darajasini baholash; O'zbekiston tijorat banklari tajribasini xalqaro amaliyot bilan solishtirish; hamda ekologik loyihalarni moliyalashtirishni kengaytirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot metodologik asosi sifatida tizimli va kompleks yondashuv tanlandi. Tadqiqot davomida umumilmiy va maxsus iqtisodiy tadqiqot usullaridan keng foydalanildi. Jumladan, ilmiy abstraksiyalash va mantiqiy tahlil usullari orqali ekologik loyihalarni moliyalashtirishning nazariy jihatlarini o'rganildi. Taqqoshlama tahlil usuli yordamida tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi milliy va xalqaro tajribalari solishtirildi. Statistik tahlil usuli orqali banklarning yashil kredit portfeli, investitsiyalar hajmi va moliyaviy ko'rsatkichlari dinamikasi baholandi.

Shuningdek, tadqiqotda induksiya va deduksiya usullari asosida umumiy xulosalar chiqarildi, ekspert baholash usuli orqali ekologik loyihalarni moliyalashtirishda yuzaga kelayotgan muammolar aniqlashtirildi. Empirik tahlil jarayonida banklarning yillik hisobotlari, markaziy bank ma'lumotlari hamda xalqaro moliya institutlari statistik bazalaridan foydalanildi. ESG omillarining bank kreditlash qarorlariga ta'siri kontent-tahlil va qiyosiy baholash usullari asosida o'rganildi.

Tadqiqotning axborot bazasini O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki va tijorat banklarining rasmiy statistik ma'lumotlari, Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi, OECD va boshqa xalqaro tashkilotlarning ochiq ma'lumotlari, shuningdek, mavzu bo'yicha nufuzli xorijiy va milliy ilmiy nashrlar tashkil etadi. Tadqiqot natijalarining ishonchiligi foydalanilgan manbalar xilma-xilligi, tahlil usullarining o'zaro uyg'unligi hamda ilmiy xulosalarning mantiqiy asoslanganligi bilan ta'minlandi.

Mazkur metodologik yondashuv tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi rolini chuqur tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish imkonini beradi.

Tahlil va natijalar

So'nggi yillarda O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish va ekologik barqarorlikni ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Ushbu jarayonda tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi ishtiroki tobora ortib bormoqda. Xususan, qayta tiklanuvchi energiya manbalari, energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni qayta ishlash hamda suv resurslarini tejashga qaratilgan loyihalar bank kreditlash amaliyotida alohida yo'nalish sifatida shakllanmoqda.

O'zbekiston tijorat banklari tomonidan ekologik loyihalarni moliyalashtirish asosan investitsion kreditlar, xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik dasturlari hamda imtiyozli moliyalashtirish mexanizmlari orqali amalga oshirilmoqda. Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki kabi xalqaro institutlar bilan hamkorlikda tijorat banklari tomonidan "yashil kredit liniyalari" joriy etilishi ekologik loyihalarning moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Bu holat banklarning uzoq muddatli resurs bazasini mustahkamlash bilan birga, ekologik toza texnologiyalarni iqtisodiyotga joriy etishni jadallashtirmoqda.

Amaliy tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, yirik davlat ulushi mavjud tijorat banklari ekologik loyihalarni moliyalashtirishda yetakchi o'rinni egallamoqda. Ular qayta tiklanuvchi energiya obyektlarini moliyalashtirish, sanoat korxonalarida energiya tejamkor uskunalarni joriy etish hamda "yashil uy-joy" dasturlarini kreditlashda faol ishtirok etmoqda. Shu bilan birga, xususiy tijorat banklarining ham ekologik loyihalarga qiziqishi ortib borayotgan bo'lsa-da, ularning ushbu yo'nalishdagi kredit portfeli nisbatan cheklanganligicha qolmoqda.

Tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi muhim jihatlaridan biri ekologik risklarni baholash va boshqarish mexanizmlaridir. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, aksariyat banklarda kredit berish jarayonida moliyaviy risklar ustuvor hisoblanib, ekologik risklarni baholash mexanizmlari yetarli darajada institutsionallashtirilmagan. ESG tamoyillari ayrim banklarda kredit siyosatiga qisman integratsiya qilingan bo'lsa-da, ushbu yondashuv barcha tijorat banklari uchun yagona standart sifatida shakllanmagan.

Shuningdek, ekologik loyihalarni moliyalashtirish hajmiga davlat tomonidan yaratilayotgan rag'batlantiruvchi mexanizmlar ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Soliq imtiyozlari, subsidiyalar va kafolatlar mavjud bo'lgan loyihalar banklar uchun nisbatan past riskli hisoblanib, kreditlash hajmining oshishiga olib kelmoqda. Biroq, ayrim ekologik loyihalarning uzoq muddatda o'zini oqlashi banklar uchun likvidlik va rentabellik nuqtayi nazaridan muayyan cheklavlarni keltirib chiqarmoqda.

1-jadval

O'zbekiston tijorat banklarida ekologik loyihalarni moliyalashtirish hajmining dinamikasi

Yillar	Yashil kreditlar hajmi (mlrd so'm)	Jami kreditlar hajmida ulushi (%)
2020	1 250	2,1
2021	2 040	3,0
2022	3 150	4,2
2023	4 680	5,6
2024	6 200	7,1

Manba: Green Eco platformasining ochiq ma'lumotlari orqali muallif ishlanmasi.

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, 2020–2024 yillar davomida tijorat banklari tomonidan ekologik loyihalarni moliyalashtirish hajmi qariyb 5 barobarga

oshgan. Bu holat bank sektorida yashil moliyaga bo'lgan qiziqishning izchil ortib borayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, yashil kreditlarning jami kredit portfelidagi ulushi hali ham nisbatan past bo'lib, ushbu yo'nalishda sezilarli o'sish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatadi.

2-jadval

Ekologik loyihalarni moliyalashtirish yo'nalishlari bo'yicha tuzilma (2024-yil)

Yo'nalish	Ulushi (%)
Qayta tiklanuvchi energiya	42
Energiya samaradorligi	28
Suv resurslarini tejash	15
Chiqindilarni qayta ishlash	10
Boshqa ekologik loyihalar	5

Manba: Green Eco platformasining ochiq ma'lumotlari orqali muallif ishlanmasi.

Ko'rinib turibdiki, ekologik moliyalashtirishning asosiy qismi qayta tiklanuvchi energiya loyihalariga to'g'ri kelmoqda. Bu O'zbekistonning energiya xavfsizligini mustahkamlash va karbon chiqindilarini kamaytirishga qaratilgan strategik maqsadlari bilan bevosita bog'liq. Shu bilan birga, chiqindilarni qayta ishlash va suv resurslarini tejash loyihalarining ulushi past bo'lib, ushbu yo'nalishlar banklar tomonidan yetarli darajada qamrab olinmagan.

3-jadval

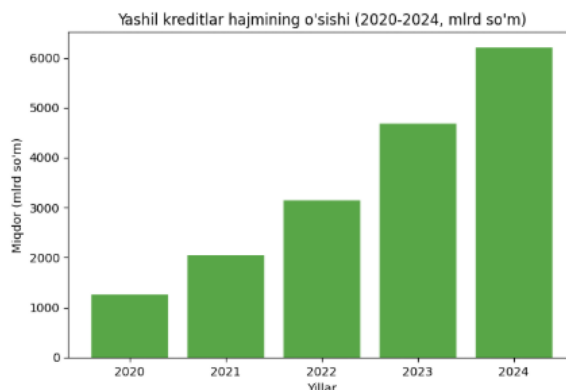
Tijorat banklarining kredit portfeli va umumiy faoliyat ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	2024-yil 1-avgust holatiga (mlrd so'm)	Ulushi (%)
Kreditlar jami	500 644	100%
Davlat ulushi mavjud banklar kreditlari	348 293	~70%
Xususiy banklar kreditlari	152 351	~30%

Manba: Markaziy bank platformasining ochiq ma'lumotlari orqali muallif ishlanmasi.

Markaziy bank statistikasi bo'yicha tijorat banklarining kredit portfeli ustidan davlat ulushi mavjud banklar dominant bo'lib, umumiy kreditlar hajmining katta qismini egallaydi. Bu esa ekologik kreditlarning ham asosan davlat ulushi mavjud banklar orqali joriy etilishi ehtimolini oshiradi.

Tadqiqot natijalari ESG tamoyillarini tijorat banklari kredit siyosatiga kengroq integratsiya qilish zarurligini ko'rsatadi. ESG yondashuvi nafaqat ekologik mas'uliyatni oshiradi, balki banklarning kredit portfeli sifatini yaxshilash, uzoq muddatli risklarni kamaytirish va investorlar ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan, tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi roli faqat kreditlash bilan cheklanmasdan, strategik barqaror rivojlanish instrumenti sifatida qaralishi lozim.

1-rasm. Yashil kreditlar hajmining o'sishi (2020-2024) — banklar tomonidan ekologik loyihalarga ajratilgan kreditlar miqdorining barqaror o'sishini ko'rsatadi.

Manba: Markaziy bank platformasining ochiq ma'lumotlari orqali muallif ishlanmasi.

2-rasm. Yashil kreditlar ulushi (foizda) - jami kreditlar ichida yashil kreditlar ulushi yil sayin ortayotganini ta'kidlaydi.

Manba: Markaziy bank platformasining ochiq ma'lumotlari orqali muallif ishlanmasi.

Amaliy tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi roli izchil rivojlanayotgan bo'lsa-da, ushbu yo'nalishda institutsional, metodologik va axborot bilan bog'liq muammolar mavjud. Xususan, ekologik loyihalarni baholashning yagona mezonlari, ESG standartlari va yashil moliya instrumentlarini keng joriy etish bank sektorining ushbu sohadagi imkoniyatlarini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Xulosa va takliflar

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tijorat banklari ekologik loyihalarni moliyalashtirishda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonining muhim institutsional ishtirokchilaridan biri hisoblanadi. Bank sektorining ushbu yo'nalishdagi faolligi ekologik barqarorlikni ta'minlash bilan bir qatorda, uzoq muddatli iqtisodiy o'sish va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Tadqiqot davomida ekologik loyihalarni moliyalashtirishning nazariy asoslari, xalqaro tajribasi hamda O'zbekiston tijorat banklari amaliyoti tizimli ravishda tahlil qilindi.

Tahlil natijalariga ko'ra, O'zbekiston tijorat banklarida ekologik loyihalarni moliyalashtirish asosan xalqaro moliya institutlari resurslari hisobiga amalga oshirilmoqda. Bu holat banklar uchun muhim moliyaviy manba bo'lsa-da, ichki yashil moliya bozorining yetarli darajada rivojlanmaganligini ko'rsatadi. Shuningdek, ekologik loyihalarni baholashda moliyaviy ko'rsatkichlarga ustuvor ahamiyat berilib, ekologik va ijtimoiy risklarni baholash mexanizmlari yetarli darajada institutsionallashtirilmaganligi aniqlandi.

Yuqoridagi xulosalardan kelib chiqib, quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

Birinchidan, tijorat banklarida ekologik loyihalarni moliyalashtirish bo'yicha maxsus "yashil kredit" mahsulotlarini joriy etish va ularni yagona metodologik asosda baholash tizimini shakllantirish zarur. Bu banklar uchun loyihalarni baholash jarayonini soddalashtiradi va ekologik loyihalarning moliyaviy jozibadorligini oshiradi.

Ikkinchidan, banklarning kredit siyosatiga ESG standartlarini majburiy element sifatida bosqichma-bosqich integratsiya qilish maqsadga muvofiq. Bunda ekologik risklarni baholash bo'yicha ichki reglamentlar ishlab chiqilishi va bank xodimlarining ushbu sohadagi malakasini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Uchinchidan, davlat tomonidan ekologik loyihalarni moliyalashtirishda tijorat banklari uchun rag'batlantiruvchi mexanizmlarni kengaytirish lozim. Xususan, ekologik loyihalar bo'yicha kafolatlar, subsidiyalar va soliq imtiyozlarining joriy etilishi banklar uchun risklarni kamaytirib, yashil kreditlash hajmini oshiradi.

To'rtinchidan, milliy moliya bozorida yashil obligatsiyalar va barqaror moliyaviy instrumentlarni rivojlantirish orqali tijorat banklarining uzoq muddatli resurs bazasini kengaytirish mumkin. Bu ekologik loyihalarni moliyalashtirishda banklarning tashqi resurslarga qaramligini kamaytiradi.

Beshinchidan, O'zbekiston tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirish bo'yicha faoliyatini monitoring qilish va baholash uchun yagona axborot-statistik platforma yaratish taklif etiladi. Ushbu platforma ilmiy tadqiqotlar, tahliliy baholash va siyosiy qarorlar qabul qilish jarayonini sifat jihatidan yaxshilaydi.

Xulosa qilib aytganda, tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi rolini kuchaytirish yashil iqtisodiyotga o'tishning muhim moliyaviy asosini yaratadi. Mazkur tadqiqot natijalari bank-moliya tizimini barqaror rivojlantirish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga erishishda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2024). Bank statistikasi va moliyaviy ko'rsatkichlar. <https://cbu.uz/uz/statistics/bankstats/>

2.O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2023). Yashil iqtisodiyot va moliyalashtirish bo'yicha hisobot. Toshkent.

3.Jahon banki. (2023). Sustainable Finance in Central Asia: Opportunities and Challenges. Washington, D.C. <https://worldbank.org/>

4.Osiyo Taraqqiyot Banki. (2023). Green Finance Development Report. Manila. <https://adb.org/>

5.Tursunov, A., & Rasulov, S. (2024). Tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi roli: O'zbekiston misoli. Iqtisodiyot va moliya ilmiy jurnali, 12(3),45-59.

<https://inlibrary.uz/index.php/dis/article/view/83449>

6.Green Eco Uzbekistan. (2024). Yashil moliya bo'yicha milliy statistik ma'lumotlar. Toshkent. <https://green-eco.uz/>

7.OECD. (2023). Environmental Finance and ESG Integration: Best Practices. Paris. <https://oecd.org/>

8.International Finance Corporation (IFC). (2023). Environmental, Social, and Governance (ESG) Standards for Financial Institutions. Washington, D.C. <https://ifc.org/>